

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

1. De accusationibus, inquisitionibus & denuntiationibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

TITULUS I.

De Accusationibus, Inquisitionibus, & Denuntiationibus.

Q. I. general. *Quid sit & quotuplex delictum libera & exterius sensibilis transgressio legis divinae vel humana.* 2. Est vel verum, dolo nimirum culpâ verâ perpetratum, vel quasi tale, ortum ex culpâ præsumptâ. It. *Publicum*, quod tendit directè contra Dei cultum, res Sacras, Principis Majestatem, adeoque ad certos effectus iudiciali ordinatum & publicè vindicandum est. Delictum publicum aliàs in specie *Criminis* nomine vocatur. Vel *privatum*, quod directè tendit ad læsionem privatâ tantùm personæ. Hodie omnia delicta reputantur pro publicis, saltem vi consuetudinis. Item delictum aliud est *ordinarium*, quod certum nomen, formam, & pœnam à Lege taxatam habet, aliud *extraordinarium*, quod talia non habet, sed arbitrariè tantùm à iudice punitur. Aliud *exceptum*, aliud *Non-exceptionum Ecclesiasticum, factum, occultum, aut mixtum: notorium, vel occultum.* Qui usum rationis & libertatem habent, in foro tantùm capaces delicti committendi. Ratio clara est. Perinde autem est, quoad delictum & pœnam delicti incurrendam, sive quis physicè & moraliter simul, sive tantùm moraliter, mandando, consulendo, vel antecedenter rati habendo delictum

patraverit. *L. 1. §. 12. ff. de vi & vi arm. L. 52. §. 21. ff. de furt. c. pen. de sent. excomm. in 6.*

Q. 2. Quid sit accusatio? Resp. 1. Ut hic accipitur pro actione criminali, est *delatio Rei criminis alicujus apud judicem competentem legitime facta vindictæ publicæ causâ.* 2. Differt accusatio ab actione civili, quia accusatio tendit ad vindictam publicam, non actio civilis; potest tamen de omni delicto vel civiliter vel criminaliter agi: deinde, quia in accusatione non fit conclusio in causâ, cum Lex ipsa concludat; si tamen & in libello criminali concluderetur in causâ, ille propterea non vitatur: econtra in actione civili debet necessariò in causâ concludi. 3. Differt accusatio ab *inquisitione*, cum inquisitio delationem ex instituto factam non requirat; à *Denuntiatione*, quòd Denuntiatio non semper fiat publicæ vindictæ, sed vel privatæ correctionis causâ, si sit Evangelicâ; vel sine intentione pœnæ, si sit Canonica, sicque publicam utilitatem respiciat. Ab *utraque*, quia Accusatio modum & formam diversam habet, & fit solenniter.

Q. 3. Quæ sit forma accusationis criminalis instituendæ? Resp. 1. Debet fieri apud judicem competentem, qui non est Magistratus municipalis in causis criminalibus, sed qui jurisdictionem criminalem, sive merum imperium habet. 2. Debet fieri in scriptis (saltem in delictis gravioribus) *Auth. offeratur C. ut lit. cont.* per libellum ritè formatum, exprimendo tam suum, quàm delatî nomen; indicando ipsum crimen, locum, tempus,

ubi tamen probant *ex L. 3. ff. h. t. horam* un-
diem addere necessum non esse. 3. Olim repro-
batur inscriptio seu subscriptio Accusatoris, qui
is tenebatur ad pœnam talionis se subscribere,
obligando se ad crimen objectum probandum,
vel si deficeret, ad eandem pœnam subeundam
quam subiturus fuisset reus, probato delicto.
Hodie & pœna talionis & subscriptionis neces-
tas, imo ipsa Accusatio ex usu recessit: sic ut
tamen etiamnum servatur jus commune.

Q. 4. Quinam possint accusare? Resp. Omnes
exceptis iis, qui specialiter sunt prohibiti, & re-
censentur fuscè *L. 8. ff. de accusat. can. 13. cap. 11. q. 1. & pluribus can. caus. 11. q. 7.* Quis
in *c. 1. de accusat. seqq. versic.* complectitur eos
qui prohibentur alios accusare: *Femina, pœna
delatus, crimine tentus, suspectus, quaestu corruptus,
sortilegusque, infamis, servus, pauper, cum uxore,
Princeps, libertus, socius socium, nec non sacerdos.*
Clericus Ecclesiam nullus deferre valebit. Engel *h. n. 11.* ubi præterea ait fratrem à fratre
n. 13. liberos à parentibus & contra accusari non
posse. Hæc dicta procedunt maxime quoad
accusationem ad vindictam publicam; plerumque
enim, si in delictis etiam capitalibus accusationes
instituant ad suum tantum interesse privatum,
sua forūmque injuriam persequendam, admittuntur
etiam in delictis valde atrocibus: deinde
verò quis alterum vult deferre, necesse non est
laborasse reum infamiâ, modò delictum probatum
possit: quia nulla Lex prærequirit infamiâ, & bœque

bētque potius utilitas publica, quàm privati cujusdam fama spectari. Ubi tamen delictum adhuc occultum foret, neque ex omissione Accusationis Reip. vel alteri privato damnum aliâ viâ irreparabile immineret, nemo in conscientia tenetur Reum delicti accusare.

Q. 5. *Quinam accusari possint?* Resp. Regulariter omnes delinquentes absque ullâ sexûs & statûs differentiâ, etiam impuberes pubertati proximi, qui præsumuntur esse doli capaces. *L. III. ff. de reg. Jur.* Respectu quorum tamen iudex poterit ex commiseratione ætatis pœnam mitigare. *L. 37. §. in delictis. ff. de minorib.* Excipiuntur à communi regula 1. supremi Principes superiorum non agnoscentes. *can. 13. caus. 9. q. 3. Bull. Aur. c. 5. §. 3.* 2. Jam semel accusatus criminaliter, & legitimè absolutus per sententiam *c. 4. de Accusat.* 3. Qui accusationi jam præscripsit. *L. 3. ff. de requir. vel absent. condemn.* quod fit ferè per 20. annos in delictis non habentibus tractum successivum & in delictis carnis per 5. *L. 29. §. 5. & 6. ff. ad L. Jul. de adult.* excepto stupro cum vi publica, & adulterio cum incestu. *L. 39. §. 5. ff. ad L. Jul. de Adult.* 4. Illi, de quibus in *L. fin. ff. ad L. Jul. Maj. L. 38. §. ult. ff. ad L. Jul. de adult. L. 6. C. de Accus.* quæ ultima lex potissimùm dicit, non posse reum absentem accusari, scil. ad deducendam in iudicio & finiendam accusationem. Porro quomodo contra contumacem & nolentem comparere procedendum sit, vide aq. Engel. *h. t. n. 18.*

Q. 6. Quid & quoruplex sit Denuntiatio, de qua tertia pars rubrica agit? Resp. 1. Denuntiatio est delatio sive manifestatio criminis superiori legitime quidem facta, sed absque solemnitate. Dicitur communiter à Canonistis in Evangelicam, Canonicam, Civilem; à TT. verò primo in Evangelicam, & judicialem ita dictam, quia non fit superiori ut patri, sed ut judici, sive ut habens potestatem & curam publicam; judicialis in Canonicam & Civilem.

Q. 7. Quid sit Denuntiatio Evangelica, & quid circa illam tenendum? Resp. 1. Denuntiatio Evangelica, vel alio nomine fraterna, paterna, vel charitativa, est rei alicujus criminis notitia non emendati ad superiorem tanquam patrem vel delatio, ad hoc, ut reus paternè corrigatur, & poenam vel vindictam publicam. 2. Modus in de præcepto reg. adhibendus præscribitur Matth. 18. v. 15. & seq. Si peccaverit in te frater tuus corripe eum inter te & ipsum solum... si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum, vel duos, & in ore duorum vel trium testium stet omne verbum quod si non audierit, dic Ecclesie, id est, denuntiari superiori vel Judici Ecclesiastico tanquam patrem. Renuntiari tamen potest huic Denuntiationis ordini. Ratio, quia quilibet est dominus fame & honoris sui. 3. Non tantum quilibet potest, quia cuilibet charitatis permittit emendationem proximi; sed etiam regulariter teneur, proximum charitativè denuntiare. Ratio, quia tum lex divina ex textu Matth. 18. tum lex naturalis, non modo per-

permittit, sed etiam præcipit, ut proximus peccans in salutis viam reducatur. 4. Si reus aliàs denuntiandus, etiamsi Religiosus foret? jam sit certò emendatus, locus non est huic denuntiationi. *cit. cap. ejusque vers. 15. si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.* Ratio, quia hoc casu deficit finis denuntiationis Evangelicæ, qui est correctio delinquentis.

*Q. 8. Quid sit Denuntiatio Canonica, & quid circa eam observandum? Resp. 1. Est delatio criminis ad superiorem Ecclesiasticum absque solennitate Accusationis. 2. Est vel Generalis, dum agitur ad delictum aliquod, damnum, vel aliud incommodum impediendum, uti habetur in c. 12. de sponsal. c. 13. de despons. impub. c. fin. de cland. despons. Ad hanc, cujus effectus est, impedire delictum, regulariter tenentur omnes, si eam possint absque gravi incommodo suo facere c. 13. de jud. Nec opus est, ut præcedat monitio. Gloss. in c. 13. de despons. impub. Vel est specialis, quæ fit pariter superiori, ut qui malè præest, vel administrat, corrigatur, vel etiam à Prælatu removeatur. *can. 45. & 46. caus. 2. q. 7. can. 31. caus. 16. q. 7. c. 31. de Simon.* Hæc tantùm permessa est iis, quorum interest, adeoque soli Religiosi Prælatum, Parochiani Parochum eo fine denuntiare possunt, ut removeatur. Requiritur præterea, ut licitè fiat hæc denuntiatio, bina aut trina monitio. *c. cit.**

Q. 9. Quid sit Denuntiatio Civilis, & quid juris circa illam? Resp. 1. Civilis, sic dicta, quia

LL. ortum debet, & quam Canonistæ solent con-
 fundere cum *judiciali*, est delatio Criminis ad
 superiorem tanquam judicem, vel ad interese
 proprium, & dum dicitur *privata*, vel ad vindic-
 tam publicam, & nominatur *publica*. 2. Dif-
 fert à Denuntiatione *Canonica* non tantum ratio-
 ne *originis*, sed etiam ratione *judicis*, cum *Canoni-*
ca coram solo iudice Ecclesiastico, *Civilis* coram
 iudice seculari aut Ecclesiastico proponi possit,
 item etiam ratione *finis*, cum *Canonica* spectet
 ad damnum aut peccatum removendum, *Civilis* sine
 respectu ad rem publicam, sed ad satisfactionem pro
 damno vel læsione facta private personæ
 aut Reip. Differt insuper ab *Accusatione*, quod
 ad denuntiationem non requiratur inscriptio. *h. t.*
h. t. & denuntians, etiam privatus, non habet
 onus probandi, sed tantum indicia aperientia.
 3. Ejus itaque effectus est, quod aperiat viam
 ad inquisitionem specialem. 4. Privatus non
 obligatur, *arg.* à pari cum *Accusatione*, quæ
 ferè coincidit, paucis exceptis. *Officiales* &
custodes ad denuntiandum constituti, tenentur
 eos, qui v. g. vectigalia non solvunt, mercem
 vitæ im-aut exportant, tenentur ad compensationem
 damna Dominis suis vel Reip. illata. *Agunt*
AA. Schmalzgr. à n. 241. Pichl. n. 23. Par. n. 103.
h. t. de criminis delatione per viam inquisitionis,
 quæ valde vicina est denuntiationi speciali,
 qui videantur.

Q. 10. Quid & quotuplex sit inquisitio, &
 qua secunda pars rubrica? Resp. I. Inquisitio

criminis vel criminosi per judicem scil. ex officio procedentem legitime facta investigatio: introducta est justissime, ne, dum rarissimi sunt, qui velint ad judicem via accusationis, vel etiam denuntiationis reos deferre, crimina maneant impunita c. 24. h. t. L. 13. ff. de off. Præsid. Resp. 2, Inquisitio est triplex; *Generalissima*, ab aliis *generalis simpliciter* dicta, est, quando nulla præcedente infamia, nec indicis criminum Judex aut Superior in genere investigat, num in Provincia, Diœcesi, civitate, monasterio perpetrata sint delicta, prout fieri solet in visitationibus. *Generalis*, quam & alii *mixtam* dicunt, est, quando quidem constat de delicto v. g. homicidio perpetrato, author autem ignoratur, nec suspicio cadit in personam certam. *Specialis* est, dum & constat de certo delicto, & suspicio perpetrati criminis, v. g. homicidii habetur de certa persona. *Generalis* tendit eò, ut in notitia delinquentis veniatur, *specialis*, eò, ut condemnetur & puniatur; ad quod devenitur vel per *inquisitionem mansuetam*; per solas scil. interrogationes & articulos ad examinandum reum formatos. vel per *inquisitionem severam*, sive *torturam*.

Q. 11. An, quando, & quomodo ad inquisitionem procedendum? Resp. I. Inquisitio *generalissima* non potest tantum, sed etiam debet certis temporibus fieri. arg. c. 1. de off. Ordin. c. 1. S. Janè de Censib. in 6. junct. Trid. Sess. 25. c. 8. de Regular. non requiritur infamia præcedens, aut denuntiatio. Ita praxis. Inquisitio *generalis*

A §

sive

sive *mixta* etiam debet fieri à iudice, dum delictum commissum constat, author tamen illi nescitur, vel etiam dum tantum suspicio delicti habetur, &c. Nec ad hanc inquisitionem constituendam prærequiritur infamia. *L. 1. §. 2. de Quæst.*

Resp. 2. Inquisitio *specialis* non potest prohiberi à solo iudice inchoari, sed debet præcedere aliquid, quod viam inquisitioni aperiat; hinc debet constare illi de corpore delicti. *L. 1. §. 24. ff. ad S. C. Syllan.* plenè & liquido, si delictum *facti permanentis*; si sit delictum *transientis*; id est, nullum post se reliquens vestigium, saltem per conjecturas. 2. Debet accusatio aut denuntiatio criminis præcedere, si iudex procedat ex officio, *infamia* (qualitas) debeat esse, vide apud Schmalzgr. *h. n. §. 14.* vel alia sufficientia indicia. *L. 7. C. c. 19. §. 24. h. t.* 3. Debet reus præsens esse vel citari. *c. 24. cit.* 4. Debet iudex reo punctis inquisitionis communicare; depositiones & testimonium, saltem regulariter proponere; si habeat exceptiones, audire, admittere, & examinare. *c. 24. cit.* Hæc si observata non fuerint, reusque contra inquisitionem sic protestatus, inquisitio & processus *regulariter* erunt irriti. *c. 21. & 24. h. t.*

Q. 12. Quis sit effectus inquisitionis? *Resp.* Effectus Inquisitionis *generalis* est, quod viam præparat ad *specialem*, si ex illa emergant indicia probationes sufficientes contra certam personam.

Resp. 2. Effectus inquisitionis *specialis* à iudice legitimo *suscepta* & *inchoata* sunt, I. quod producat obligationem in inquisito ad manifestandam veritatem juxta dicta ad Tit. *de Confess. L. 2. Decret. Q. 5. per totam.* 2. Quòd si reus detrectet fateri, iudex tamen habeat legitima indicia, id est valde urgentia, & tanta, ut sola ferè confessio desit; si insuper delictum sit dolosè commissum, & tale, quod pœnam mereatur corporalem & relegatione majorem, iudex ad torturam procedet, circa quam quid porro sit observandum, consulantur Criminalistæ, & *Ordin. Carol. art. 18. & seqq.*

Resp. 3. Effectus inquisitionis *specialis terminata sive absoluta* est, ut si reus quidem erat gravatus, nec tamen crimen confessus, nec legitimè de eo convictus, præstito à se juramento purgationis absolvatur, ut latius ad *Tit. 34.* condemnatur autem talis inquisitus, etiam pœnâ ordinariâ, si vel crimen confessus, vel legitimè fuerit convictus. *L. 2. C. de abolition. L. 4. C. de sepulchr. viol. c. 2. de conf. c. fin. de celebr. miss.* Quid de Processu in crimine *notorio*, aut dum delinquens deprehenditur in flagranti, sit statuendum, vide Criminalistas, & Reiffenstuel fusè de *super agentem h. t. §. 6. 7. 8.*

TITU-